

فناوری کتابخانه‌های دیجیتالی

نتایج مقدماتی پژوهشی که یکی از دانشجویان دکترا در ایران درباره‌ی دانشگاه‌های مجازی انجام داده است نشان می‌دهد که بین دانشگاه‌های موجود، دانشگاهی موفق‌تر بوده که منابع مورد نیاز دانشجویان خود را به صورت دیجیتال در اختیارشان قرار داده است. دانشجویان این دانشگاه برخلاف دانشجویان دانشگاه‌های دیگر که به دلیل نداشتن منبع به دروسهای زیادی دچار شده بودند، با وجود این که در نقاط دور افتاده‌ی ایران و نیز خارج از کشور به سر می‌بردند، رضایت بیشتری از عملکرد دانشگاه داشتند. این مطالعه و مطالعات مشابه که در کشورهای دیگر انجام شده است نشان می‌دهد، یکی از ارکان آموزش‌های مجازی، «کتابخانه‌ی دیجیتالی» است و تصور ارائه‌ی آموزش مجازی بدون آن منطقی نیست؛ کتابخانه‌ای که دسترسی همزمان شمار فراوان افراد را به یک منبع میسر می‌سازد، موانع جغرافیایی را رفع می‌کند و گردش اطلاعات را سرعت می‌بخشد.

خوش بختانه «سازمان اسناد و کتابخانه‌ی ملی جمهوری اسلامی ایران»، با ایجاد حافظه‌ی رقومی (دیجیتال)، شمار فراوان اطلاعات را بدون محدودیت و به صورت رایگان در دسترس کاربران خود قرار داده و با کمک نویسندگان و مؤلفان در حال تکمیل آن است. پیش از آن نیز در سطحی محدودتر، «دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی» نسخه‌ی دیجیتال کتاب‌های درسی را در سایت خود قرار داده است تا از یاد ببریم سال‌هایی را که ما برای دسترسی به کتاب‌درسی باید پیش فروشنده‌ی محله‌ی خود اسم می‌نوشتیم و در نوبت قرار می‌گرفتیم و گاه نیز معلمان بر اساس کتاب‌های سال‌های قبل درس می‌دادند تا کتاب نو به شهر آن‌ها بیاید.

کتابخانه‌ی دیجیتالی فرصتی است برای توسعه‌ی فرهنگ و آموزش و نباید به آن به عنوان رقیبی برای کتاب‌های چاپی نگاه کرد. آمار نشان می‌دهد که توسعه‌ی کتابخانه‌های دیجیتالی در کشورهای پیشرفته، موجبات کاهش شمارگان کتاب‌های چاپی را فراهم نکرده است. بلکه انتشار این کتاب‌ها روندی معکوس و افزایشی را شاهد است. تجربه‌ی مؤلفان ایرانی نیز نشان می‌دهد که هیچ تأثیری بر شمارگان کتاب‌های چاپی نداشته است. با توجه به شمار نسل جوان جامعه‌ی ما و لزوم تعمیق آموزش به موازات گسترش آن، فناوری کتابخانه‌های دیجیتالی فرصتی است که کارگزاران آموزشی ما باید به آن توجهی بیش از پیش داشته باشند.